Gemeente Midden-Delfland
Anna van Raesfeltstraat 37, Postbus 1, 2636 ZG Schipluiden
T (015) 380 41 11, F (015) 380 99 92
E gemeente@middendelfland.nl, I www.middendelfland.nl
cittaslow

| | |
|---|---|
| Datum | 26 september 2024 |
| Nummer | 2024-10- |
| Datum commissievergadering | 8 oktober 2024 |
| Datum raadsvergadering | 22 oktober 2024 |

# Oplegger

| | |
|---|---|
| **Zaaknummer** | 679240 |
| **Onderwerp** | Beoordeling offertes begeleiding versterken participatieproces |
| **Portefeuillehouder** | A.F. de Leede |
| **Uiterste behandeldatum (met toelichting)** | -- |
| **Eerdere besluitvorming** | Raadsinformatiebrief 28 juni 2024, A 24048 |
| **Samenvatting voorstel** | In de ambities van de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050 is door inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aangegeven dat zij meer betrokken willen worden bij gemeentelijk beleid (inwonerparticipatie) en ook bereid zijn meer taken in de eigen sociale en woonomgeving te willen uitvoeren (overheidsparticipatie). Tegelijkertijd verplichten de Omgevingswet en een wijziging van de Gemeentewet dat de gemeente de regelgeving en beleid over participatie actualiseert.<br><br>De aandacht en noodzaak om participatie te gebruiken heeft op nationaal niveau een hoge prioriteit. Om de nationale prioriteit op een kwalitatieve wijze te verbinden met de gemeentelijke uitgangspunten is het voorstel een extern bureau in te schakelen. Dit bureau zorgt voor de begeleiding om te komen tot een basis voor een beleidskader participatie. De externe begeleiding moet zorgen voor:<br>• een gelijkwaardig niveau van kennis over de verschillende vormen van participatie en de randvoorwaarden die bij dat proces ingevuld moeten worden;<br>• duidelijkheid bij raadsleden over beperkingen en mogelijkheden en daaraan verbonden bestuurskundige keuzes. Dit in relatie tot de eigen vrijheid, positie en afwegingen van de gemeenteraad bij besluitvorming na toepassing van de verschillende vormen van participatie;<br>• inzicht in de meerwaarde, verwachtingen en mogelijke opbrengsten bij een goed ingevuld participatieproces (inhoudelijke kennis van inwoners gebruiken, buiten stemrecht invloed uitoefenen op gemeentelijk beleid en versterken draagvlak besluitvorming).<br><br>De gemeenteraad wordt gevraagd een budget van € 20.000,= beschikbaar te stellen voor de begeleidingskosten van een extern bureau. |
| **Beslispunten** | De gemeenteraad besluit om:<br>1. een krediet van €20.000,= beschikbaar te stellen voor de begeleiding bij het versterken van de inwoners- en overheidsparticipatie; |

| | |
|---|---|
| | 2. het restant van het onder 1 genoemde budget eind 2024 door te schuiven naar 2025;<br>3. het restant budget participatie bij de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050 eind 2024 door te schuiven naar 2025;<br>4. de financiële consequenties van de besluiten 1 tot en met 3 te verwerken in de 4e periodieke begrotingswijziging;<br>5. De geheimhouding op de offertes twee jaar na de afronding van deze gunning op te heffen. |
| **Bijlage(n)** | 1. Handreiking VNG: Aan de slag met participatie<br>2. Uitvraag offerte d.d. 5 juli 2024, kenmerk 000063541<br>3. Offertes (GEHEIM) |
| **Advies commissie** | |

| | | |
|---|---|---|
| **Raadsbesluit** | o Akkoord / o Niet akkoord | |
| | | |
| | Opmerking: | |
| | Datum van besluit gemeenteraad: | |
| | A. de Vos<br>griffier | F.I. Noordermeer – van Slageren<br>voorzitter |

## Inleiding
In de raadsinformatiebrief van 28 juni 2024 A 24048 is een toelichting gegeven over het proces voor de invoering van de Wet versterking participatie op decentraal niveau (wijziging artikel 150 Gemeentewet). Juridisch gaat het hierbij om het uitvoeren van de Gemeentewet en Omgevingswet. Bedoeling is om deze wettelijke verplichting te gebruiken om het participatiebeleid te versterken. Wettelijk kunnen verschillende keuzes gemaakt worden. De participatieladder noemt daarbij raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen. Hoe die keuzes uitgewerkt worden laat de wetgever over aan de lokale situatie. Daarvoor is het wenselijk dat de gemeenteraad de kaders stelt.

Ter ondersteuning bij de wettelijke wijzigingen heeft de VNG in 2021 de handreiking "Aan de slag met participatie" uitgebracht. Deze handreiking bevat een mogelijke schets hoe de doelstellingen van deze nieuwe wetgeving in de eigen lokale situatie te verankeren in een verordening en beleid. Citaten uit de inleiding:
*"Met het oog op rechtszekerheid is het zeer wenselijk dat gemeenten duidelijkheid scheppen over de mogelijkheden van participatie. Tegelijkertijd moet er ruimte zijn om rekening te houden met lokale ambities en omstandigheden, die kunnen namelijk erg verschillen. Gemeenten hebben in principe vrijheid om te beslissen op welke wijze zij inwoners bij de verschillende beleidsfasen betrekken en hoe ze hun visie op participatie vertalen in de participatieverordening.*
*Het is dan ook wezenlijk dat u als gemeente eerst nader bepaalt hoe u aan participatie vorm wilt geven. Vervolgens kunt u de stap zetten naar vertaling van deze opvattingen in juridische formuleringen.*
*Met de 'routekaart' in deze handreiking geven we u een structuur van stappen, een selectie van suggesties voor hoe u het goede gesprek te voeren en good practices ter illustratie en ter inspiratie. Tot slot verwijzen we u naar bronnen voor eventuele verdieping. Na het volgen van deze route heeft u als gemeente handelingsperspectief om effectief aan de slag te gaan met participatie en daarmee een participatieverordening op te stellen."*

Bij externe bureaus zijn offertes aangevraagd om de gemeente bij dit keuzeproces te begeleiden. Elementen hierin zijn het zorgen voor een gedeeld kennisniveau, de ambities voor participatie bepalen met daarbij aandacht voor ervaringen en hoofdlijnen te formuleren voor een beleidskader. Een dergelijk proces vraagt een specifieke deskundigheid met een inhoudsonafhankelijke ondersteuning. Voor dit onderdeel van het proces is externe begeleiding wenselijk. Het eindresultaat van die ondersteuning is een concept-beginnend beleidskader. Het uitwerken van de keuzes in een verordening, beleidskader en (interne) instructies wordt daarna in eigen beheer uitgevoerd.
Wij willen de opdracht gunnen aan Berenschot.

## Beoogd maatschappelijk effect
Versterken inwoners- en overheidsparticipatie binnen de gemeente Midden-Delfland.
Het begeleidingsproces geeft invulling aan de wettelijke kaders die voortvloeien uit de Wet versterking participatie op decentraal niveau (Gemeentewet) en de Omgevingswet. Tevens geeft het invulling aan de ambities van de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050.

## Argumenten
*1.1 Actualiseren en versterken participatie is wenselijk en wordt wettelijk verplicht*
De Wet versterking participatie op decentraal niveau (wijziging artikel 150 Gemeentewet), de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050 en de Omgevingswet vormen met elkaar de aanleiding om te komen tot meer en een kwalitatief hoger niveau van participatie. Een actualisatie van het huidige beleid is daarvoor noodzakelijk. Vanuit de kaderstellende rol heeft de gemeenteraad daarbij een belangrijke functie. Dit vraagt om duidelijkheid over de verschillende typen van inwoners-participatie (raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen) en de consequenties van de keuze daarbij voor de eigen besluitvormende positie van de gemeenteraad.

Dezelfde vraagstukken spelen bij overheidsparticipatie. Welke vormen van taken kunnen inwoners in hun eigen fysieke en sociale woonomgeving overnemen van de gemeente. Wat zijn daarbij de consequenties voor de positie van de gemeente. Om de kaderstellende rol goed in te kunnen vullen is een inhoudelijke (externe) deskundige begeleiding wenselijk. Hiervoor zijn door vier bureaus offertes

ingediend. Deze zijn voor de raadscommissie en gemeenteraad bijgevoegd onder het op opleggen van geheimhouding op grond van artikel 87 van de Gemeentewet, in samenhang met artikel 5.1, tweede lid, onder sub b en f van Wet open overheid. geheimhouding bijgevoegd.

*1.2 Offerte Berenschot sluit het meest aan op de vraag en behoefte in Midden-Delfland*
In de offerte kiest dit bedrijf vanuit haar eigen visie voor een praktische aanpak. De theoretische en praktische vraagstukken zijn benoemd. Hierbij wordt de focus gelegd op het leidend principe van de representatieve democratie (raad als kaderstellen en besluitvormend orgaan) en tegelijkertijd meer verantwoordelijkheid bij inwoners, ondernemers en organisaties met een faciliterende en stimulerende rol van de gemeente. Het spanningsveld tussen (meer) participatie en bestuurlijke verantwoordelijkheid is goed benoemd.
Het plan van aanpak is er op gericht in beeld te brengen wat de wensen en behoeften van de gemeenteraad zijn en hoe die uitgewerkt kunnen worden. Het bureau kiest daarbij voor een open proces om de 'hoe' vraag zo goed mogelijk te beantwoorden. Om hier toe te komen zijn in het pva diverse 3 fasen opgenomen:

- fase 1 kennisniveau; documentstudie en voorbereiden inspiratiesessie met gemeenteraad
- fase 2 ambitieniveau; strategisch plaatje in ambitiebijeenkomst gemeenteraad
- fase 3 hoofdlijnen aanzet voor nieuw beleid vanuit inventarisatie behoeften organisatie en ontwerpbijeenkomst met gemeenteraad

De andere bureaus benoemen in hun taakopdracht sterk de theoretische kanten van participatie en het op één gedeeld kennisniveau brengen van bestuurders. Aanvullend is door Berenschot aangegeven dat zij een 'beginnend' beleidskader opleveren. Financieel scoort dit bureau de 2e plaats met € 19.441,=. Dat is € 2.000,= duurder dan het goedkoopste bureau. Tegelijkertijd is dat aanzienlijk goedkoper dan de andere 2 bureaus.

1.3 *Werkbudget overheidsparticipatie toekomstvisie kan proces ondersteunen*
Als onderdeel van het budget voor het opstellen van de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050 is door uw gemeenteraad een werkbudget van € 25.000,= beschikbaar gesteld. Hiervan is nog € 22.500,= niet benut. Als uitwerking van de toekomstvisie gaan we met de ambassadeurs en mogelijk andere inwoners in overleg hoe initiatieven vanuit de samenleving te faciliteren en ondersteunen. Om deze vorm van participatie te ondersteunen is ons voorstel dit bedrag van € 22.500,= hiervoor te bestemmen. Met het beschikbaar hebben van dit budget kan bij kansrijke initiatieven snel gereageerd worden en kunnen die ervaringen gebruikt worden bij het uitwerken van het beleidskader voor participatie.

## Kanttekeningen

*2.1 Inspraakverordening omzetten in participatieverordening is een wettelijke verplichting*
De Wet versterking participatie op decentraal niveau legt via een wijziging van de Gemeentewet de verplichting op een participatieverordening vast te stellen. Hierin moeten regels staan over inwonersparticipatie (initiatief vanuit overheid bij betrekken inwoners) en het uitdaagrecht. Het 'uitdaagrecht' is in de besluitvorming 'overheidsparticipatie' genoemd. Dit om aan te geven dat het gaat om initiatieven uit de samenleving waar de overheid bij kan aansluiten. Met het woord 'recht' kan de nadruk te veel op de juridisering gelegd worden. Bedoeling van de wetgever is dat een gemeenteraad bewust de kaders stelt waarbinnen inwoners een initiatief kunnen indienen. Daarmee ontstaat niet automatisch een recht dat de gemeente aan dat initiatief haar medewerking verleend. Het proces moet daarom goed beschreven worden, zonder de verkeerde verwachtingen te wekken.

## Financiën

1. De kosten voor begeleiding zijn afgerond € 20.000,= (excl. btw). Wij stellen u voor dit budget beschikbaar te stellen.
2. De begeleiding van het proces om de participatie te versterken loopt door in 2025. Wij stellen u voor om het restant budget dat eind 2024 niet is uitgegeven door te schuiven naar 2025.

3. Van het geoormerkte krediet participatie bij de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050 resteert nog een bedrag van € 22.500,=. Het is wenselijk over dit bedrag de beschikking te houden om direct in te kunnen spelen op initiatieven voor participatie, die bijvoorbeeld ontstaan vanuit het overleg met de ambassadeurs toekomstvisie. Wij stellen u voor om het restant budget dat einde 2024 niet is uitgegeven door te schuiven naar 2025.
4. Wij stellen u voor de administratief financiële besluiten die voortvloeien uit ad 1 tot en met 3 te verwerken in de 4e periodieke begrotingswijziging.

## Communicatie en participatie

Uitgangspunt is de begeleiding door het extern bureau zonder participatie toe te passen. In beginsel lijkt dit tegenstrijdig. Kern van de begeleiding bestaat uit een cursusachtig aanbod. Dat is vooral gericht om het inzicht te vergroten in inwoners- en overheidsparticipatie, de mogelijkheden die dit biedt en de consequenties van keuzes. Het voldoen aan de wettelijke verplichtingen en de inbreng van inwoners bij de Toekomstvisie Midden-Delfland 2050 zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Een volgende fase in het proces is de uitwerking in een verordening met beleidskader. Die fase leent zich beter voor inwonersparticipatie. Vanuit de participatieladder kan dan gekozen orden voor 'adviseren'.

## Vervolgstappen

In overleg met de griffier worden drie cursusavonden gepland in de verschillende fasen van het begeleidingstraject:

1. inspiratiebijeenkomst (optie: 10 december); kennis delen en zorgen voor een gezamenlijk kennisniveau.
2. ambitiebijeenkomst (optie: 21 januari); op basis van ervaringen en praktijkcasussen een mening vormen over mogelijkheden participatie en grove lijnen voor ambities;
3. ontwerpbijeenkomst (optie: 18 maart); mini college vormgeven wettelijke verplichtingen in beleidskader en informatie voor concept-beginnend beleidskader.
4. Het concept-beginnend beleidskader wordt daarna door ons college uitgewerkt in een ontwerp participatieverordening met beleidskader. Dit document wordt na 'raadplegende' participatie voor besluitvorming in de 2e helft 2025 aangeboden aan de gemeenteraad.

## Reactie college op commissiebehandeling